

Työryhmä 3: Sosiaalipedagogiset tutkimusmenetelmät opetuksessa

Sosiaalipedagogiikan
kouluttajatapaaminen 21.11.2014
Elina Nivala & Sanna Ryyänen

Lähtökohtia

1. Tutkimusmenetelmien osaaminen ei kuulu yksinomaan tutkimustyöhön (esimerkiksi opinnäytteisiin ja tutkijan ammattiin suuntautuville) vaan on olennainen osa sosiaalipedagogista toimijuutta ja ammattitaitoa
 - Sosiaalipedagogiikan toimintatutkimuksellisuus
 - Sosiaalipedagogiikan etnografisuus

PSST.

**MITEN OPISKELIJOIDEN TUTKIMUKSELLISTA
OSAAMISTA VOISI VAHVISTAA SITEN, ETTÄ SE
TULISI LUONTEVAKSI OSAKSI TYÖTÄ JA
TOIMIJUUTTA?**

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

3

Lähtökohtia

2. Jotkut tutkimusmenetelmät ovat "sosiaali-
pedagogisempia" kuin toiset ja siten
soveltuvampia sosiaalipedagogiseen tutkimukseen
ja sosiaalipedagogiseen työhön - niitä määrittää
esim.:
- Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus tutkimuksen
ja tutkimisen lähtökohtina
 - Yhteistoiminnallisuus ja osallistuminen: tutkija-tutkittava
-eron ylittäminen
 - Opinnollisuus: oppiminen tutkimusprosessin kuluessa
 - Herkkyys yhteiskunnallisille epäkohdille ja niiden
korjaamistarpeille
 - Muutos: tutkimus suuntautuu jonkin muuttamiseen paremmaksi
(tasa-arvoisemmaksi, yhdenvertaisemmaksi,
oikeudenmukaisemmaksi, ekologisesti kestävämmäksi)

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

4

PSST.

**MITÄ "SOSIAALIPEDAGOGISIA"
TUTKIMUSMENETELMIÄ TULEE MIELEEN?
OPETETAANKO JA KÄYTETÄÄNKÖ NIITÄ?
MITEN?**

Elina Nivala & Sanna Ryyänen 2014

5

"Sosiaalipedagogisia" tutkimusmenetelmiä esim.

- Osallistuva toimintatutkimus (PAR)
- (Kriittinen) etnografia, autoetnografia
- Kävelyhaastattelu, yhdessä kulkemisen menetelmä
- Muistelutyö
- Kerrottu historia (oral history); sissihistoria (guerilla history)
- Taiteellinen tutkimus / luovat menetelmät
- Eläytymismenetelmä
- **Tuleeko mieleen vielä jotain muuta?**

Elina Nivala & Sanna Ryyänen 2014

6

ESIM: Kävelyhaastattelu

- Kävelyhaastattelu on kävelyn, haastattelun ja havainnoinnin yhdistävä etnografinen tutkimusmenetelmä
 - Kokemuksellisuus, emotionaalisuus --- fenomenologia
- Taustalla ajatus siitä, että kävely on keskeinen osa ihmisten sosiaalista elämää, ympäristön kokemista ja tiedonmuodostusta
- Kävelyä ohjaa **haastateltava** → johdattaa tärkeinä pitämiinsä paikkoihin
 - > Tutkija oppii aiheesta enemmän, haastateltava osallistuu enemmän (kuin perinteisessä haastattelussa)
- Tutkija tuo esiin tutkimustavoitteen mukaisia teemoja, runsaasti tilaa spontaanille keskustelulle
 - Haastattelu muotoutuu yleensä keskustelunomaisemmaksi ja saa virikkeitä muuttuvasta ympäristöstä

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

7

ESIM: Kävelyhaastattelu

- Myös: Margarethe Kusenbach: mukana kulkeminen (go-along)
- Tutkimustilanteet, joissa tilallisuus/kehollisuus tai tietyt paikat/tilat liittyvät jotenkin tutkimusaiheeseen
 - Arki, rutiinit ja itsestäänselvyydet
 - Ympäristö- ja paikkatutkimus
 - Tilallisuus, kehollisuus, suhde ympäristöön
- Esim. (Jokinen, Asikainen & Mäkinen 2010):
 - Kaupungin asukkaiden suhde asuinalueensa viherympäristöihin ja lähiluontoon
 - Yksityisten metsänomistajien suhde metsäänsä ja sen omatoimiseen hoitamiseen
 - Luontokartoittajien työ maastossa → pitkälle erikoistuneet tiedonhallinnan ammattikäytännöt

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

8

ESIM: Kävelyhaastattelu

Vaihtoehtoisia toteuttamisen tapoja:

- Tutkija menee "lennosta" mukaan haastateltavan arkipäivään
- Tutkija sopii kävelystä etukäteen ja pyytää haastateltavaa kulkemaan kuten tämä kulkisi muutenkin
- Tutkija antaa haastateltavalle tutkimustehtävään liittyvän spesifin tehtävän
- Yhdessä kulkemisen menetelmä yhteistutkimuksellisempi tapa saman perusajatuksen toteuttamiseen
 - Ei ennakkosuunnittelua, ei tutkija-tutkittava -jakoa

PSST.

**MINKÄLAISTA TUTKIMUSTA NÄIN
VOISI TEHDÄ? MITEN VOISI
HYÖDYNTÄÄ SOSPED TYÖSSÄ?**

ESIM: Muistelutyö

- Kehittäjä saksalainen Frigga Haug
 - Haug, F. & työryhmä 1987. Female sexualisation. A collective work of memory. London: Verso.
- Feministinen kritiikki mieskeskeisiä teorioita kohtaan > rikotaan perinteistä käsitystä tiedosta ja tiedon tuottamisesta
 - Vrt. 1960- ja 1970-lukujen radikaalifeministiset tiedostamisryhmät
 - Muistot, kokemukset ja tunteet ovat arvokasta tietoa
 - Liikkeelle eletystä elämästä

ESIM: Muistelutyö

- Kirjoitetut tai kerrotut muistot
 - Tutkijan omat muistot osa aineistoa: tutkija toimii yhtenä muisteliijoista
 - Muiston/kokemuksen läpikäynti ja yhteinen keskustelu > henkilökohtaisten ja kollektiivisten muistojen kietoutuminen toisiinsa
- Suomessa mm. Sinikka Aapola ja Mari Käyhkö
 - Esim. Käyhkö, M. 2011. Vieras omassa perheessä. Koulussa hyvin menestyneiden tyttöjen koulunkäynti työläisperheessä. Kasvatus 5/2011.
- Hyödynnetty myös sosiaalipedagogisena / sosiokulttuurisen innostamisen työmenetelmänä

PSST.

MINKÄLAISTA TUTKIMUSTA NÄIN VOISI TEHDÄ? MITEN VOISI HYÖDYNTÄÄ SOSPED TYÖSSÄ?

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

13

ESIM: Taiteellinen tutkimus / luovat menetelmät

- Taustalla postkielellinen käänne > kehollisuus, tunteet...
- Taiteet / luovat menetelmät keinona (yhdessä) ymmärtää paremmin ja työstää yhteiskunnallisia teemoja ja kysymyksiä, yleensä kokemuksellisuuden kautta
- Kaksi lähestymiskulmaa:
 - Taidelähtöinen tutkimus (arts based research)
 - Tutkimuslähtöinen taide (research based arts)
- > Näkökulmien laaventuminen suhteessa siihen, millä eri tavoin tutkimusta voi tehdä
 - Visuaalinen tutkimus: valo- ja videokuvaus
 - Kehollisuus: tanssi, osallistava draama...
 - Kuvalliseen ilmaisuun perustuvat menetelmät: piirtäminen/maalaaminen, sarjakuvat...
 - Luova kirjoittaminen: runot, tarinat...

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

14

ESIM: Taiteellinen tutkimus / luovat menetelmät

- Sosiaalipedagogiikassa monet menetelmät tuttuja työmenetelminä > mitä erityistä silloin, kun hyödynnetään tutkimusmenetelminä?

PSST.

**MINKÄLAISTA TUTKIMUSTA NÄIN
VOISI TEHDÄ? MITEN VOISI
HYÖDYNTÄÄ SOSPED TYÖSSÄ?**

ESIM: Eläytymismenetelmä

- Esimerkki luovasta aineistonkeruumenetelmästä
- Tutkijan laatima kehyskertomus, johon osallistujat eläytyvät ja kertovat tarinalle jatkon; kehyskertomuksesta vähintään kaksi variaatiota, joiden vaikutusta tarinaan tarkastellaan
- Kaksi toteuttamistapaa
 1. Näyttelemine: osallistujat näyttelevät tarinalle jatkon; mahdollistaa yhteisöllisen työskentelyn ja jakamisen sekä yhteisen reflektoinnin; edellyttää tutkijalta draamapedagogista osaamista
 2. Kirjoittaminen: osallistujat kirjoittavat tarinalle jatkon; mahdollistaa suuren aineiston keräämisen suhteellisen helposti, mutta eläytyminen voi jäädä heikoksi; ei välttämättä erityisen sosiaalipedagoginen menetelmä
- Eläytymismenetelmä voi olla tutkimuksellinen työkalu, jolla laajemmasta sosiaalipedagogisesta työskentelystä saa tallennettua/jäsennettyä tutkimusaineistoa

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

17

PSST.

**MINKÄLAISTA TUTKIMUSTA NÄIN
VOISI TEHDÄ? MITEN VOISI
HYÖDYNTÄÄ SOSPED TYÖSSÄ?**

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

18

elina@nivala.net | sanna.ryynanen@uef.fi

KIITOS!

Elina Nivala & Sanna Ryynänen 2014

19